

INTRODUCCIÓ

Diàleg en societats polaritzades

ICIP

Institut Català Internacional per la Pau

Després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001 el president nord-americà George Bush va alertar que “cada nació, cada regió, ha de prendre una decisió. O esteu amb nosaltres, o esteu amb els terroristes”. Aquest discurs va assentar les bases per a un Guerra Global contra el Terror que, centenars de milers de morts després, es va demostrar com a desastrosa. Aquest exemple il·lustra unes conseqüències extremes de les dinàmiques de polarització, un fenomen que no és nou però que avui torna a estar al debat públic a causa de la seva proliferació en molts països.

En els processos de polarització els actors polaritzants basteixen veritats absolutes i neguen l'espai per al dubte i per aproximacions alternatives. Les realitats complexes es simplifiquen i es redueixen a confrontacions entre posicions fixes, en unes dinàmiques identitàries de “nosaltres contra ells”. Quan una qüestió política entra en una dinàmica de polarització les opcions d'un debat constructiu es redueixen i la qualitat de la democràcia disminueix.

Catalunya i l'Estat espanyol nos s'escapen d'aquesta dinàmica, immerses en un conflicte polític de gran complexitat. Com tot conflicte d'aquesta naturalesa, fins i tot la seva caracterització és motiu d'interpretacions divergents i confrontades. En el que sí que sembla haver-hi acord és en considerar la situació com un dels reptes més importants des de la transició.

El conflicte és vell, històric. La novetat és una mobilització ciutadana massiva a favor de la independència i la seva traducció en unes majories parlamentàries a Catalunya compromeses amb aquest anhel. Una situació sense precedents que és percebuda en l'espectre social contrari a la independència com una evolució indesitjada però

comprensible per una part de la població, i inconcebible i ofensiva, per una altra.

“ Quan una qüestió política entra en una dinàmica de polarització les opcions d'un debat constructiu es redueixen i la qualitat de la democràcia disminueix ”

Independentment de les anàlisis de les causes d'aquests desenvolupaments, una de les conseqüències ha estat una forta polarització entre partidaris i detractors de la independència de Catalunya. Una polarització social i política amb forts components viscerals, on proliferen posicions maximalistes, desapareix la curiositat per entendre les opinions contràries, el llenguatge adopta termes bèl·lics (posicions, trinxeres, atac, traïció) i desapareix l'autocrítica. Fins i tot els conceptes s'han convertit en armes de la confrontació, de manera que parlar de violència, democràcia o fractura social té ara connotacions polítiques que varien en funció de qui els empra, i dificulten l'entesa.

Tot plegat ens ha portat a un moment d'enorme confusió, amb un conflicte polític de difícil solució i un risc de cronificació en percepcions i posicions enfrontades. Acostumats a solidaritzar-nos amb iniciatives de diàleg i reconciliació en altres indrets del món, ara tenim el repte de fer-ho a la nostra pròpia societat.

Aquesta edició especial de la revista *Per la Pau* vol contribuir a aquest propòsit. Volem aportar conceptes i pràctiques que ens ajudin a identificar opcions on ara només hi veiem obstacles. I ho volem fer tot compartint reflexions de persones que han fet front a reptes similars en altres contextos.

Després d'un glossari de conceptes escrit pel director de l'ICIP, Kristian Herbolzheimer, en el cos central de la publicació hi trobareu una descripció de les dinàmiques i els perills de la polarització, de la investigadora Jennifer McCoy, basat en una anàlisi comparativa de diversos països. Posteriorment, la catedràtica en Dret Constitucional Christine Bell reflexiona sobre com han acabat altres conflictes d'independència.

L'activista irlandesa Avila Kilmurray aporta la seva experiència de promoció del diàleg en societats molt dividides, i Iñigo Retolaza i el col·lectiu de mediació Bakeola descriuen un parell d'iniciatives que promouen el diàleg i la convivència al País Basc. El bloc el tanca un article d'Helena Puig que exposa com les xarxes socials es poden convertir en eines de despolarització.

Aquests set articles inicials vénen acompanyats d'unes breus entrevistes amb quatre persones expertes en conflictes i en diàleg. Tom Woodhouse (Regne Unit), María Jimena Duzán (Colòmbia), Mariano Aguirre (Espanya-Argentina) i Paul Ríos (País Basc) aporten una mirada al conflicte català des d'una certa distància, i amb perspectives diferents.

La secció final de la publicació ofereix referències de llibres, pàgines web i documentals relacionats amb el diàleg i l'anàlisi de la polarització.

Fotografia de Miti

© Generalitat de Catalunya